

AZİZ PAUL VE ŞAM VİZYONU

Fatih Mehmet BERK^{1*}

¹*Selcuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Alaeddin Keykubat Kampusu, Konya, *fberk@selcuk.edu.tr.*

Özet: Orta Doğu, birçok medeniyetin kurulmasına beşiklik etmiş, tek tanrılı dinler bu bölgede ortaya çıkmıştır. Geçmişten günümüze kadim medeniyetlere ev sahipliği yapan bu bölge, her zaman dünyanın ilgi odağı haline gelmiştir. Günümüzde adını sıkça duyduğumuz Suriye, diğer kültürel zenginliklerinin yanı sıra Erken Dönem Hristiyanlık tarihi açısından oldukça önemli bir ülkedir. Suriye ve şehirleri Erken Dönem Hristiyanlık tarihinin merkezleri olmuşlardır. Aziz Paul, Şam'daki İsa yanlısı ayrılıkçıları tutuklamak için Kudüs'ten Şam'a doğru yola çıkmış ve Aziz Paul'un İsa hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olacak din değiştirme (vizyon) hadisesi bu yol üzerinde gerçekleşmiştir. Şam vizyonu sadece Aziz Paul için bir dönüm noktası olmakla kalmayıp, Hristiyanlık tarihi açısından da bir dönüm noktası olmuştur. Kendisini "Yabancıların Havarisi" olarak adlandıran Aziz Paul, Hristiyanlığın doğduğu topraklardan ziyade Küçük Asya, Yunanistan ve Roma'da yayılmasına öncülük etmiş ve Hristiyanlığın Roma'nın resmi dini olmasıyla birlikte günümüzdeki halini almasında pay sahibi olan kişilerden birisi olmuştur. Çalışmamızda Aziz Paul, Paul'un Şam vizyonu ve Suriye ve illerinin konumunu Erken Dönem Hristiyanlık tarihi çerçevesinde anlatmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Aziz Paul, Şam vizyonu, Erken Dönem Hristiyanlık, Suriye

St. Paul and Damascus Vision

Abstract: The results introduced by the Earth as space in the geography form the historical, cultural and geopolitical structure of a region. In this respect, the Middle East has been the cradle of many civilizations and the monotheistic religions were emerged in this region. From past to the present, the region which hosted many civilizations has always been the center of attention. Today, the name of Syria which we hear frequently in all over the world, has been an important country for the history of Early Christianity besides its the other cultural heritages. Syria and its provinces were the main centers of the Early Christianity. St. Paul departed from Jerusalem to Syrian Damascus to arrest the followers of Jesus and St. Paul's conversion experience that would change his ideas on Jesus occurred on the road to Damascus. The Damascus vision would be a turning point not only the St. Paul but also for the Christian world. St. Paul who called himself as "the Apostle to the Gentiles" led to the spread of Christianity especially around Asia Minor, Greece and Rome rather than the birthplace of Christianity and became an important figure for the Christianity following the Christianity was accepted as the legal religion of the Roman Empire. In our study, St. Paul, Paul's Damascus vision and the position of Syria and its provinces will be analyzed in the context of Early Christianity.

Key Words: St. Paul, Damascus vision, Early Christianity, Syria

1. GİRİŞ

Dünyanın yüzeyi, politik, fiziksel, ekonomik ve kültürel başta olmak üzere pek çok alana ayrılmıştır. Eğer dünya yüzeyi tekdüze olmuş olsaydı, coğrafya gibi bir bilim dalı ortaya çıkmaz, ülkeler arası ilişkiler daha basit olur ve bunun sonucunda da sosyal ve kültürel olaylar daha basit düzeyde seyretme imkanı bulurdu. Çünkü jeoloji, jeofizik, botanik ve kültürel olayların genel unsurları yeryüzünün her bölgesinde aynı şekilde teşekkül etmemiş ve bu unsurlar her bölgenin kendine özgün sosyal, kültürel yapısının oluşmasına yön vermiştir. Dolayısıyla coğrafya ve bir ülkenin sahip olduğu konum, o ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerinin oluşmasında en etken faktör olmuştur (Gotmann, 1951: 153).

Bir ülkenin jeopolitik konumunu, ulusal politikalarını belirleyen en önemli unsur, o ülkenin coğrafyasıdır. Hem savaş zamanında hem de barış zamanında önemini korur. Son zamanlarda ekolojik dengenin bozduğu alanları saymadığımız takdirde, değişmeyen tek şeyin coğrafya olduğunu, nice kralın, devletlerin ve kültürlerin yok olduğunu, ama coğrafyanın yerinde kaldığını gözlemleriz (Spykman, 1938, 29). Napoleon Bonaparte “ Devletlerin politikaları, onların coğrafyalarında yatar” diyerek coğrafya ile o ülkenin tarihi ve kültürel boyutu ve jeopolitiği arasındaki ilişkiyi açıklar (Short, 1993: 71). James Bryce, *coğrafyayı tarihin anahtarı* olarak görür ve “Dünya Tarihi” adlı eserinde *coğrafyanın tarihi inşa ettiğini* dile getirir (Baker, 2003: 16-17).

Din, insanın varoluşsal bir gerçeğidir. Dinin mevcudiyeti, insanoğlunun yeryüzüne inışı ile başlar. Bu açıdan Suriye, tek tanrılı dinlerin ortaya çıktığı coğrafyaya yakın olması nedeniyle Müslüman, Yahudi ve Hristiyan toplulukların bir arada yaşadığı bir ülke olmuş ve zengin bir tarih ve kültürel mirasa sahip olma şansını yakalamıştır. Arapların Dimeşk, Batılılar Damascus, Osmanlının ise Diyar-ı Şam olarak adlandırdığı bir başkente sahiptir. Suriye, tek tanrılı dinlerin dünyaya yayılmasında, Anadolu üzerinden Batı’ya açılan kapılarından birisi olmuştur. Mark Twain, olabildiğince geçmişe gittiğimizde her zaman karşımıza Şam’ın çıkacağını belirterek, Şam’ın geçmişinin çok eskilere dayandığını belirtir ve der ki, “Orada zaman; günler, aylar ve yıllarla ölçülemez, bunlar, zamanı ölçmek için kifayetsiz kalır. Şam, ancak, yükselen ve yok olan medeniyetler ve liderlerle ölçülür. Şam, ölümsüz bir şehirdir” (Twain, 1870: 457).

İslam tarihi açısından Suriye oldukça önemli bir kültürel ve dini mirasa sahiptir. Hz. Muhammed, amcası Ebu Talib’in himayesinde küçük yaşlarda çıktığı ticari amaçlı yolculukta Şam yakınlarında Busra’da konaklarken

rahip Bahira ile tanışmış ve Hz. Muhammed'in sorularına verdiği cevaplar karşısında rahip Bahira yola devam etmemelerini ve Mekke'ye dönmelerini tavsiye etmiştir (İbn İshak,1988: 125,127). Hz. Muhammed'in Suriye'ye ikinci ziyareti 25 yaşlarında iken Hz. Hatice'nin kölesi Meysere ile gerçekleşmiştir. Bu yolculuktada Şam yolu üzerinde bir manastırın rahibiyle görüşmüş ve bu olayı duyan Hatice, amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'e bu görüşmeyi yorumlatınca ümmet için beklenen peygamber olacağı haberini öğrenmiştir (İbn Hişam, 1994: 250-254).

İslam dinini ilk kabul edenlerden Peygamberimizin müezzini olan Hz. Bilal, Hz. Peygamber vefat ettikten sonra, ayrılığına dayanamamış ve, ilk halife Hz. Ebu Bekir'den izin alarak Medine'den ayrılıp Şam'a gitmiş ve 641'de Şam'da vefat etmiştir (Fayda, 1992: VI:152-153). Halep'te Hz. Zekeriya'nın, Şam'da ise Hz. Yahya'nın ve Hz. Hüseyin'in makamları bulunmaktadır. Şam'daki Seyide Zeynep camii içerisinde, Hz. Muhammed'in torunu Hz. Ali ve Hz. Fatma'nın kızı Hz. Zeynep'in kabri bulunmaktadır. Tirmizi'de geçen bir Hadis-i Şerif'te Peygamberimiz "Şam'a ne mutlu" diye buyururlar. Zeyd ibn-u Sabit, bu mutluluğun nereden geldiğini sorunca "Rahman'ın melekleri Şam'ın üzerine kanatlarını geriyorlar" der.(Tirmizi, Sünen, Menakıb 3949).

Suriye, Anadolu'nun Doğu'ya açılan kapılarından birisi olmuş ve yıllar boyu bu coğrafyalar arasında kültürel ilişkiler süregelmiştir. Yavuz Sultan Selim'in 1516'da Şam'ı fetih ettikten sonra Muhiddin-i Arabi Hazretleri'nin yerini bulup türbe ve camisini yaptırmıştır. Sultan Vahdettin'in mezarı Süleymaniye Külliyesi'ndedir. Selahaddin-i Eyyubi'nin Şam'daki türbesinin avlusunda, 1914 yılında Filistin'de uçakları düşen ve ilk hava şehitlerimiz olan Fethi Bey, Sadık Bey ve Nuri Bey'in mezarları bulunmaktadır.

2. ŞAM

Masterman, Kitab-ı Mukaddes'te geçen şehirler içinde tarihi derinlik açısından uzak ara en önde gelen şehirlerin başında Şam'ı görür (Masterman,1898: 71). Hristiyanlık tarihi açısından önemli olan Roma ve Atina'dan önce Şam'ın ilk olarak karşımıza çıktığı nokta Tevrat'ın Tekvin bölümüdür (Gen.14:15)¹ Şam'ın her dönem hayatta kalan mevcudiyeti, tarih boyunca topraklarında

¹ Adamlarını gruplara ayırdı, gece saldırıp onları bozguna uğratarak Şam'ın kuzeyindeki Hova'ya kadar kovaladı (Yar.14: 15). He divided his forces against them by night, he and his servants, and defeated them, and pursued them as far as Hobah, which is north of Damascus (Gen:14:15).

hüküm süren her bir medeniyetin ardından yeniden canlanmış, bu kültürel yoğunluğu ise şans eseri elde etmekten öte, doğal zenginlikleri ve eşsiz bir konumda olan ticari konumunun kombinasyonundan elde etmiştir. Birinci olarak, sürekli olarak suyla buluşan ve çoğunluğu bereketli bir ovaya sahiptir, ikinci olarak ise Şam, çölün ortasında Küçük Asya (Anadolu), Mezopotamya ve Arabistan'a uzanan bir bağlantı kapısı niteliğindedir. (Masterman,1898: 71). Şamlılar sahip oldukları tarihi dokudan dolayı şehirlerini "Ölümsüz şehir" olarak nitelendirirler (Robinson, 1909:152) Yüzyıllardır ticaret, üretim ve endüstrinin yoğun olduğu bir şehir olmuştur. Şam'ın meşhur çeliğinden yapılan "Şam kılıcı" antik çağda tüm dünyaya ün salmış, sağlamlığı ile efsanelere konu olmuştur. "Şam ipeği", Şam perdesi" ve "Şam keteni" diğer Şam ile özdeşleşen ifadelerdir (Robinson, 1909:155).

Kuran-ı Kerim'de ismi geçen peygamberlerden olan Elyesa peygamber², Kitabı Mukaddes'te de adı geçer ve Hazael'in Kral'ına karşı beslediği günahkar ve hurs kokan duygularını, uğramış olduğu Şam kentinde ortaya çıkartır (Krallar II:7-15). Hristiyan tarihi ve dünya tarihi açısından Şam'ın ünü, yaşadığı savaşlar ve kuşatmalardan ziyade Aziz Paul'un Şam yolunda yaşadığı vizyon olayı ile bağlantılıdır. Masterman, Kitab-ı Mukaddes'te geçen "Senin krallığın ebedi krallıktır, Egemenliğin kuşaklar boyunca sürer. Rab, verdiği bütün sözleri tutar, Her davranışı sadıktır"³ (Mezmurlar 145: 13) sözüne atıfta bulunarak burda geçen ifadenin gerçekleştiğini ve Aziz Paul'le başlayan hareketin bugün geldiği noktanın bu tespiti doğruladığını ifade eder (Masterman,1898: 84). Hazreti İsa'nın konuştuğu dil olan Arâmice hala varlığını Şam'ın kuzeydoğusunda Malula adı verilen bir köyde devam ettirmektedir (Resig, 2008: 1). Bu kentte Konya'dan giden ilk Hristiyan şehitlerden sayılan Azize Thekla, İsa'nın öğretilerini yaymak için buraya gelmiş ve burada vefat etmiştir (Burns, 1999: 302).

Endülüs asıllı coğrafyacı, şair ve yazar (1145-1217) İbn-i Cübeyr, Şam'ın misafirini bir gelin gibi karşıladığını söyleyerek bu güzel kente gelmelerini tavsiye eder ve "Eğer cennet dünyada ise o Şam'dır, yok eğer gökte ise Şam onun benzeridir" der (Burns, 2005, 15; Lehrman, 1981:190). Roma İmparatoru Augustus döneminde yaşayan Suriyeli tarihçi Şamlı Nikolaos (Nicolaus of Damascus), Hz. İbrahim'in Şam'da bir süre yaşadığını belirtir (Feldman,1998: 134).

² İsmail'i, Elyesa'yı, Yunus'u ve Lut'u da doğru yola ilettik. Her birini alemlere üstün kıldık (En'am, 6/86); İsmail, Elyesa ve Zülkifl'i de an. Hepsi de iyilerdendir (Sad,38/48).

³ Your kingdom is an everlasting kingdom, and your dominion endures through all generations. The Lord is trustworthy in all he promises and faithful in all he does (Psalm 145:13)

3. AZİZ PAUL

Günümüzde var olan Hristiyanlık, “tarihsel İsa” tarafından oluşturulmamıştır. Hristiyanlık için görünürde en önemli figür olarak Hz. İsa olarak karşımıza çıksa da, kendisini “annesinin rahmindeyken seçilip görevlendirilen kişi olarak tanımlayan, tebliğ ettiği öğretinin “Mesih İncili” olduğunu vurgulayan (Gal.1:7), ve Hristiyanlığın diğer doğduğu topraklar dışında Küçük Asya (Anadolu), Yunanistan ve Roma’da yayılmasında rol oynadığı için “Gentilelerin Havarisi”⁴ olarak adlandırılan Aziz Paul, Hristiyanlığın günümüzdeki haline dönüştürülmesinde etkin olan en önemli isimlerden birisi olmuştur. Hristiyanlığın yayılış süreci aşamasında hem pratik hem de teorik temellerini atmıştır (Scobie, 1984: 47).

Paul, kendisini “Kilikya Bölgesin’den Tarsuslu bir Yahudi olarak tanımlar (Res. İş.21:39). Bir diğer ifadesinde ise “ doğumunun sekizinci günü sünnet olan, İsrail soyundan gelen Benyamın kabilesine mensup, özbeöz İbrani olarak tanımlar (Filip. 3:5). Resullerin İşleri’nde Ferisi olduğunu ifade eder (Res. İş.23:6). M.S. 10’da doğmuş olabileceği ifade edilir (Gündüz, 2004: 32).

Aziz Paul, mektuplarında kendisini, çarmıha gerilerek ölen ve sonra tekrar dirilen Rab İsa Mesih’in mesajını iletmek üzere seçilerek görevlendirilen kişi olarak tanımlar (Gal. 1:1-2, 2:7; 1 Kor.11:23; 1 Sel. 4:2)⁵. Aziz Paul olmaksızın ne Katolik Kilise’den, ne Yunan ya da Latin patristik teolojisinden ve ne de Hristiyan -Helenistik Kültürden bahsedilir. (Küng, 1995: 114). Aziz Paul bir taraftan Hristiyanlığı tahrip eden, İsa’nın inancına ihanet edip Hristiyanlığı paganist sıradınların bir adaptasyonu haline çeviren bir birey olarak tanıtırken, diğer taraftan Fitzmyer, Küng ve Bultmann gibi yazarlar Hristiyanlıkta merkez figürün İsa olduğunun altını çizerek, Paul’un sadece bir teolog, Hristiyanlığı evrensel bir din haline getiren bir misyoner olduğunu belirtirler (Gündüz, 2004: 17-18). Scott, Hristiyanlığın Paul tarafından mistik bir dine dönüştürüldüğünü ifade eder (Scott, 1927: 122). William Wrede ise Paul’u

⁴ “Yabancıların Havarisi” olarak ta adlandırdığımız “Gentilelerin Havarisi” ifadesinde geçen Gentile kelimesi “Uluslar, kafirler” anlamına gelir ve Eski Ahit’te ve Yahudi geleneğinde Yahudi olmayan tüm uluslar için kullanılan bir isimdir (İşa.49:6). Suriye, Anadolu, Yunanistan ve Roma vb. yerlerde yaşayan ve Yahudi olmayan halk, Yahudilerce “Gentileler” olarak adlandırılmıştır (Gündüz, 2004: 87).

⁵ Rab İsa’nın yetkisiyle size hangi buyrukları ilettiğimi biliyorsunuz (1 Sel. 4:2); Size ilettiğimi ben Rab’den öğrendim (1 Kor.11:23); İnsanlarca ya da insan aracılığıyla değil, İsa Mesih ve O’nu ölümden diriltten Baba Tanrı aracılığıyla elçi atanan ben Pavlus’tan ve benimle birlikte olan bütün krdeşlerden Galatya’daki kiliselere selam! Müjdeyi sünnetlilere bildirme işi nasıl Petrus’a verildiyse, sünnetsizlere bildirmişinin de bana verildiğini gördüler (Gal. 1:1-2, 2:7)

Hristiyanlığın ikinci kurucusu olarak ilan eder ve şu ana kadar yapılan çalışmalar içerisinde en geniş kapsamlı katkının Paul tarafından yapıldığını belirtir (Wrede, 1908:179-180)⁶.

Aziz Paul, tarihte üstlendiği bu rolden dolayı misyoner, teolog ve din kurucusu olarak adlandırılır. Paul'un öğretilerine inanan insanlar tarafından Tanrı Oğlu İsa Mesih'in mesajını insanlara iletmek üzere Tanrı tarafından seçilen bir elçidir. Paul'e itibar etmeyenlere göre ise Paul, halüsinasyonlar gören bir epileptik ya da sürekli vizyonlar gören bir histeriktir (Gündüz, 2004:12).

Aziz Paul, İsa'nın çarmıha gerilmesi, İsa'nın bakire Meryem'den doğumu, havarileriyle yediği son akşam yemeği, Pontus Pilate zamanında işkenceye maruz kalması, çarmıha gerilmesi ve tekrar yeniden dünyaya gelmesi vb. konuları kapsayan Mesih merkezli din anlayışını oluşturmuştur. Paul'un oluşturduğu bu içerikte İsa'nın yaşamıyla ilgili diğer bilgilere yer verilmemiş olması teologlar tarafından tartışılmaya başlanmış ve "Var olan Hristiyanlığın İsa ile ne derece bağlantılı" sorusu sıkça sorulur olmuştur (Aydın, 2002:12). "Tarihsel İsa" ve "Günümüz Hristiyanlığı" arasındaki farklılıklara ilk dikkat çekenlerden birisi olan H.S. Reimarus (1694-1768), İnciller'de bahsedilen İsa figürüne şüpheyile yaklaşmıştır (Schweitzer, 1926 :21). D. F. Strauss ise İncil yazarlarının yaşadığı dönemde var olan mitolojik düşünce dünyasına dikkat çekerek, bunlardan etkilenmenin var olduğunu işaret eder (Strauss, 2009:52).

Aziz Paul ile ilgili bilgilerin temel kaynağı Yeni Ahit'tir. Yeni Ahit'te Paul'e atfedilen metuplar haricinde, Paul'un arkadaşı, talebesi, hekimi olan ve Çanakkale Yarımadası'nda (Troas) Paul tarafından dine davet edilen ve aynı zamanda üçüncü incil olan Luka İncili'nin yazarı olan Luka tarafından yazılan Resullerin İşleri kitabında da Paul ile ilgili önemli bilgiler vardır.⁷ (Gündüz, 2004:22-23). Paul'e ait olan mektuplar tarih olarak Paul'un yaşadığı dönemi kapsar ancak bu mektupların kim tarafından hangi tarihte toplandığı kesin olarak belli değildir. Muhtemelen M.S. 90'da Paul'un bir öğrencisi ya da taraftarı tarafından yazıldığı kabul edilir. Diğer mektuplar M.S. ikinci yüzyıl sonlarına tarihlenir (Gündüz, 2004:26). Paul ile ilgili kaynaklar arasında Yeni Ahit kitaplarına ilave olarak M.S. ikinci yüzyıl ve dördüncü yüzyıla tarihlenen Apokrif yazmalardan "Paul'un İşleri" (Acts of Paul), "Paul'un Şehadeti" (Martyrdom of Paul), "Kutsal Havariler Petrus ve Paul'un İşleri" (Acts of Holy Apostles Peter and Paul), "Paul'ün Vizyonu" (The Vision of Paul), Paulun Apokalipsi (The Apocalypse of Paul) de yer alır (Gündüz, 2004:28-29).

⁶ Paul is to be regarded as the second founder of Christianity (Wrede, 1908:179).

⁷ Resullerin İşleri 7:58, 8:1-3, 9:1-30, 11:25-30, 12:25, 13: 1-28.

Paul, Şam vizyonu öncesinde de karakter olarak samimi, içten bir yapıya sahiptir (Res. İsl. 23:1).⁸ Paul, bütün Yahudiler'in gerek kendi memleketinde gerekse Yerusalim'de gençliğinden itibaren nasıl bir hayata sahip olduklarına şahit olduğunu belirterek geğmişiyile övünür ve geğmişte inandığı dinin en titiz mezheplerinden biri olan Ferisiliğe bağlı olduğunu dile getirir (Res. İsl. 26:4) ve yasaya dayanan doğruluk açısından kusursuz olduğunun altını çizer (Filip. 3:6). Yahudi dininde yaşıtı olan soydaşlarından daha ileri de olduğunu ve atalarının geleneklerini savunmakta gayretli olduğunu belirtir (Gal. 3:14; Burton, 1893: 9-10).

William Wrede "Paul" adlı eserinde Paul'un önemini üç noktada belirtir (Wrede, 1908:175-176). Birinci olarak, *Filistin'de bir köşeye sıkışmış pozisyonda duran Hristiyanlığı, Semitik zeminden alıp dünyaya yayan, coğrafi bir geğiş yapmasına katkıda bulunan, Greko Roman kültürüyle bu dini tanıştıran kişi olarak tanımlar*. İkinci olarak, *Hristiyanlığı Yahudiliğin dar kapsamından kurtarıp, Hristiyanlığı yeni bir din formatına dönüştüren kişi olarak tanımlar*. Üçüncü olarak ise Paul'u *ilk Hristiyan teolog olarak tanımlar*. Paul, yeni teolojisiyle başlangıç aşamasında olan dini değiştiren kişi olmuştur.

4. ŞAM VİZYONU

Vizyon, genel olarak rüyada, kendinden geçme (ecstasy) ve hipnoz hallerinde gördüğümüz, yaşadığımız durumun adı olarak ifade edilir (Bumstead, 1902: 138). İlerleyen yıllarda vizyonlar ilahi vahyin bir aracı olarak görülecek ve amaçları sorgulanmayacaktır. Vizyonun gerçek bir algılama mı, yoksa bir illüzyon ya da halisünasyon mu olduğu konusundaki ayrıttici çizgiyi tanımlamak oldukça zordur. (Bumstead, 1902: 139-140). Göğe yükseltilen İsa hayat veren bir ruhtur ve bundan dolayı da beden ve kan içermeyen ruhsal bir bedendir ve tanrısal bir varlığa tekabül eder. Aziz Paul'un Şam yolunda gördüğu İsa betimlemesi de herkesin göremeyeceği ışık şekline bürünmüş İsa'nın bedenidir. (Bumstead, 1902: 142). Baur, Paul'un vizyonunun dialektik ve psikolojik anazlilerle açıklanamıyacak derecede olağanüstü bir durum olduğunu belirtir. Renan ise, Paul vizyonunun eski geleneksel anlamında bir mucize olarak görülmediği takdirde, günümüz insanı için sonsuza kadar çözülemeyen psikolojik bir problem olarak kalacağını belirtir. Bumstead ise, vizyonun günümüzde ne mucize

⁸ Yüksek Kurulu dikkatle süzen Pavlus, "Kardeşler" dedi, "Ben bugüne dek Tanrı'nın önünde tertemiz bir vicdanla yaşadım." (Res. İsl. 23:1).

ne de çözümsüz bir gizem olarak kalmadığını Yeni Ahit'in şahitliği yanısıra ilahi vahyin bir metodolojisi olarak dünya genelinde sağlam bir temel oluşturduğunu dile getirir (Bumstead, 1902: 144).

Şam vizyonu Paul'un yaşamında bir dönüm noktası oluşturmuştur. Paul'un vizyon sonrası oluşturduğu yeni teoloji ile Hristiyanlık yeni bir konseptte bürünmüş ve dolayısıyla Paul, dünya tarihi açısından da Şam vizyonunun bir milat olarak karşımıza çıkmasına neden olan bir şahsiyet olmuştur. Şam vizyonu, Paul'un elçilik görevinin başlangıcıdır. Şam'da bulunduğu sırada İsa Mesih hakkında Yahudilerler tartışır. Şam vizyonu sonrasında misyonerlik faaliyetinde bulunduğu üç yılın sonunda Kral Aretas'ın Şamdaki valisinin kendisini yakalatmak için kentte denetim altına aldığını duyar ve bir küfe içine içine saklanarak şehirden kaçar (2 Kor. 11:32). Bu doğrultuda Şam vizyonunun yaşandığı tarih bilim insanlarınca M.S. 33 ve 36 olarak adlandırılır (Gündüz, 2004: 44). Paul, Şam vizyonu sonrasında Kudüs'e dönmemiş, bir müddet Arabistan'da⁹ yaşadktan sonra tekrar Şam'a dönmüştür (Gal.1:17). Paul'un Şam yolunda gördüğü vizyonun tam olarak nerede gerçekleştiğine dair farklı rivayetler olmakla birlikte Resullerin İşleri'nde Paul'un gördüğü vizyon sonrası elinden tutulup götürülmesi Şam'a yakın olan, Kudüs Şam arasında bir bölgeyi işaret eder (Res. İşl. 9:8). Kiswe kenti adı geçen kentlerden birisidir.

Paul'un mektuplarında yaşamış olduğu Şam vizyonu ile ilgili bir olaydan bahsedilmez. Sadece Galatyalılara Mektubunda Tanrı'nın insanlara müjdelmesi için Oğlu'nu göstermeye razı olduğunu ve Kudüs'e daha önceden elçi olanların yanına gitmediğini, bir müddet Arabistan'da durduktan sonra Şam'a gittiğini belirtir (Galat. 1:15-16). Luka'nın yazdığı Resullerin İşleri'nde Şam ve civarındaki İsa taraftarlarını tutuklayıp Kudüs'e getirmekle görevlendirildiği anlatılır¹⁰ (Res. İşl. 9:1; Gündüz, 2004: 39-40). Bundan dolayı da Resullerin İşleri'nde anlatılan ifade Şam vizyonunun tek kaynağıdır (Gün-

⁹ Burada bahsedilen Arabistan terimi günümüzdeki Arabistan ile aynı değildir. Muhtemelen Nebat Kralı II. Rabbel'in hüküm sürdüğü (M.Ö. I.yy- M.S. 106) Petra, Hicr ve kuzeyde Basra'ya kadar olan coğrafyayı kapsayan bölgenin adıdır (Gündüz, 2004:47).

¹⁰ Saul ise Rab'bin öğrencilerine karşı hala tehdit ve ölüm soluyordu. Başkahine gitti. Şam'daki havralara verilmek üzere mektuplar yazmasını istedi. Orada İsa'nın yolunda yürüyen kadın erkek, kimi bulsa tutuklayıp Yerusaleml'e getirmek niyetindeydi. Yol alıp Şam'a yaklaştığı sırada, birdenbire gökten gelen bir ışık çevresini aydınlattı. Yere yıkılan Saul, bir sesin kendisine, "Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?" dediğini işitti. Saul, "Ey Efendim, sen kimsin?" dedi. "Ben senin zulmettiğin İsa'yım diye yanıt geldi. "Haydi kalk ve kente gir, ne yapman gerektiği sana bildirilecek." (Res. İşl. 9:1-6). Ayrıca bkz. Res. İşl. 22:5; 26: 12.

düz, 2004: 40). Luka, Şam vizyonunu Resullerin İşleri'nde üç ayrı yerde anlatır (Res. İşl. 9:1, 22:6, 26:13-15). Şam'a yaklaştığı esnada gökten gelen bir sesle yere yığılan Paul "Saul¹¹, Saul, neden bana zulmediyorsun" diye bir ses duyar ve bu sesin sahibinin İsa olduğunu öğrenir (Res. İşl. 9:1).

İsa, Paul'e Şam'a gitmesini ve orada ne yapması gerektiği konusunda haberdar edileceğini söyler (Res. İşl. 22:10). Şam'da dindar, Kutsal Yasa'ya bağlı Hananya adında bir İsa öğrencisi ile tanışır. Hananya, İsa'nın emriyle Şam'da Tarsuslu Paul'u bulur ve Paul'un ilerleyen yıllarda İsa'nın adını öteki uluslara, krallara ve İsrailoğullarına duyurmak için seçilmiş biri olduğunu öğrenir. Bunun üzerine Hananya, Şam'da Yahuda'nın evinde kalan Saul'u bulur ve ellerini Saul'un üzerine koyarak gözlerinin açılmasını sağlar. Ayağa kalkıp vaftiz olur ve tekrar eski gücüne kavuşur (Res. İşl. 9:10-17). Hananya, Paul'un misyonunda etkin bir figür olarak karşımıza çıkar.

Paul'un Şam vizyonu Yeni Ahit'te Resullerin İşleri'nde ve Galatyalılara Mektup 1:16'da farklı bir biçimde anlatılır. Galatyalılara Mektup'ta İsa Mesih'in kendisine gösterildiğini vurgularken (Gal. 1:16), Resullerin İşleri'nde ise Paul'un vizyon esnasında hiçbir şeyi göremediği, sadece İsa Mesih'i duyduğu ve konuştuğu anlatılır (Res. İşl. 1:3-)¹².

Metafizik alemle irtibat kurmak ve vizyon sadece Paul'e özgü değildir. Resullerin İşlerinde İsa'nın Havarilerinin ve Petrus'un vizyonlarından bahsedilir (Res. İşl. 9:3-9). Paul'ün gözlerini açan Hananya (Ananias)'ın vizyonunda ise İsa Mesih Hananya adındaki İsa öğrencisine Şam'a gelen Tarsuslu Saul'u bulmasını ve iyileştirmesini ister (Res. İşl. 9:10-16).

Paul'un yaşadığı vizyonla ilgili olarak iki temel görüş ortaya çıkar. Birinci olarak ortaya atılan görüş *Şam vizyonunun Apokaliptik bir görüm ya da mistik bir tecrübe* olarak ortaya çıkar. Metafizik alem ve varlıklarla temas kurarak gizli bazı bilgileri ortaya çıkarmak, Mesih ve Tanrı krallığı ile bilgiler vermek o dönemin Apokaliptik geleneğin temel özellikleri arasındadır. Böyle bir gelenekten gelen Paul, Mesih hakikatiyle ilgili bilginin kendisine İsa Mesih tarafından öğretildiğini ifade eder. Şam vizyonu olarak adlandırılan bu hadise, Paul'un metafizik alemle ve kendisi tarafından "Tanrı Oğlu, Rab İsa Mesih" olarak adlandırılan İsa ile iletişiminin başlangıcıdır. Paul'de güçlü bir

¹¹ Luka tarafından yazılan Resullerin İşleri'nde Paul İbranice "Saul" olarak adlandırılır. İlerleyen yıllarda Paul ismi daha fazla yaygın olarak kullanılmaya başlanır.

¹² İsa, ölüm acısını çektikten sonra birçok inandırıcı kanıtlarla elçilere dirilmiş olduğunu gösterdi. Kırk gün süreyle onlara görünerek Tanrı'nın egemenliği hakkında konuştu ((Res. İşl. 1:3-)

şekilde ortaya çıkan Apokaliptik görüntü nedeniyle Paul sonrası dönemlerde *Paul'un Apokalipsi* başlıklı eserler yazılmıştır. İkinci olarak ortaya atılan görüş ise *Şam vizyonu Paul'un hastalığı ile irtibatlandırılır*. Buna temel dayanak olarak ta Paul'un Yeni Ahit'te birkaç yerde Paul'un fizyolojik olarak hasta olduğunu belirtmesi (2 Kor. 12:7-8)¹³ ve vizyon esyasında yaşadığı titreme, korkma, kendinden geçmesidir. Bundan dolayı da bazı araştırmacılar Paul'un görmüş olduğu vizyonları epilepsi vakası olma ihtimali ile ilişkilendirirler (Gündüz, 2004:42-43).

5. SONUÇ

Tek tanrılı dinler Suriye'nin komşu ülkelerinde doğduğu için ilk yayılma alanlarından birisi de kaçınılmaz olarak Suriye olmuş ve dolayısıyla zengin bir tarihi mirasa sahip olma imkanını bu dinlerin tarihi ve kültürel değerlerine evsahipliği yaparak kazanmıştır. Sahip olduğu kültürel zenginliği coğrafi konumuna borçlu olan bu ülkeye, zengin tarihi ve kültürüyle tüm dünyaca bilinen bir şehir olan Şam başkentlik yapmıştır. Günümüzde var olan Batı Medeniyeti'nin temelleri antik Yunan ve eski Roma kültürüne dayanmaktadır. Bu medeniyetin teolojik ayağı ise Hristiyanlıktır. Hristiyanlığı Greko Roman kültürüyle tanıştıran, Filistin bölgesi haricinde Anadolu üzerinden Yunanistan ve Roma'ya ulaşmasında etken olan şahıslardan birisi de bu dinin ikinci kurucusu, mimarı, ilk teoloğu olarak adlandırılan Tarsuslu Aziz Paul'dur. Yeni Ahit'te bir çok mektubun yazarı ve Resullerin İşleri'ni ve Luka incilini yazan Luka'nın öğreticisi olan Paul, Şam'daki İsa taraftarlarını tutuklamak amacıyla Kudüs'ten yola çıkar ve Şam yolunda hem kendisi hem de tarihi açıdan milat olacak Şam vizyonu, hadisesini yaşar ve Hristiyanlığın en önemli misyonerlerinden birisi olur. Dolayısıyla Şam vizyonu Hristiyanlık ve dünya tarihi açısından bir dönüm noktası olmuş, Paul ve arkadaşları vasıtasıyla Anadolu üzerinden Yunanistan ve Roma'ya ulaşarak bugünkü mevcut halini almıştır.

¹³ Aldığım vahiylerin üstünlüğüyle gururlanmayayım diyebana bedende bir diken, beni yumruklamak için Şeytan'ın bir meleği verildi, gururlanmayayım diye (2 Kor.12:7). Paul'un hastalığı ile ilgili Yeni Ahit'teki diğer yerler Gal. 4:13-14, 1Kor. 2:3.

6. KAYNAKLAR

- [1] Aydın, Mahmut , 2002. *Tarihsel İsa: İmanın Mesih'inden Tarihin İsa'sına*. Ankara. Ankara Okulu Yayınları.
- [2] Baker, R. H. Alan, 2003. *Geography and History: Bridging the Divide*. Cambridge. Cambridge University Press.
- [3] Bumstead, Arthur, 1902. The Risen Christ at Damascus. *The Monist*. Vol. 13. No. 1 p. 138-146.
- [4] Burns, Ross, 1999. *Monuments of Syria: An Historical Guide*. New York. Routledge Publishing.
- [5] Burns, Ross, 2005. *Damascus: A history*. I.B. New York. Tauris& Co.Ltd.
- [6] Burton, Ernest D (1893). Saul's Experience on the Way to Damascus. The Nature of the Change It Produced in Him and Its Effect on His Doctrine. *The Biblical World*. Vol. 1. No. 1. pp. 9-23.
- [7] Canan, İbrahim, 1988. *Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları. 13/213-214.
- [8] Gündüz, Şinasi, 2004. *Pavlus: Hristiyanlığın Mimarı*. Ankara. Ankara Okulu Yayınları.
- [9] Darke, Diana, 2010. *Syria*. Chalfont. Bradt Travel Guides Ltd.
- [10] Feldman, Louis H. , 1998. *Josephus's Interpretation of the Bible*. London. University of California Press
- [11] Gottmann, Jean, 1951. *Geography and International Relations*. World Politics. Vol. 3. No. 2 .s. 153-173 The Johns Hopkins University Press.
- [12] Hamdi, Döndüren, 2003. İnsanlığa Son Çağrı Kuran-I Kerim. Cilt I-II. Ankara. Baskı: İmaj İç ve Dış Ticaret A.Ş.
- [13] Fayda, Mustafa, 1992. Bilâl-i Habeşi. *İslâm Ansiklopedisi*. VI. İstanbul. Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- [14] İbn İshak, 1988. *Siyer*. Haz. Muhammed Hamidullah (Çev. Sezai Özel). İstanbul. Akabe Yayınları.
- [15] İbn Hişam (1994). *İslam Tarihi Sîret-i İbn Hişam Tercemesi* I (Mütercim: Hasan Ege) İstanbul. Kahraman Yayınları.
- [16] Kutsal Kitap, 2008. İstanbul. Yeni Yaşam Yayınları.
- [17] Küng, H. , 1995. *Christianity:Its Essence and History*. tr. J. Bowden, London: SCM Press
- [18] Lehrman, Jonas Benzion, 1981. *Earthly paradise: garden and courtyard in Islam*. University of California Press.
- [19] Masterman, E. W. G. ,1898. Damascus, the Oldest City in the World. *The Biblical World*, Vol. 12. No. 2. The University of Chicago Press.
- [20] Resig, Dorothy D. (2008). Where Aramaic Is Spoken. *Biblical Archaeology Review*. P.12-13.
- [21] Robinson, R. J. ,1909. Damascus: The Pearl of the Desert. *The Biblical World*. Vol. 33. No. 3. pp. 152-159.
- [22] Schweitzer, Albert, 1926. *The Quest of the Historical Jesus: A Critical Study of Its Progress From Reimarus to Wrede*. London. A&C. Black Ltd.
- [23] Scobie, H.H. ,1984. Jesus or Paul? The Origin of the Universal Mission of the Christian Church From Jesus to Paul (Edt. P.Richardson &John Hurd). Waterloo. Wilfrid Laurier University Press.
- [23] Scott, C.A.A. ,1927. *Christianity Accoding to the St. Paul*. London. CUP.

- [25] Spykman, N. John, 1938. Geography and Foreign Policy I. The American Political Science Review. Vol. 32. No. 1. s.28-50.
- [26] Short, John Rennie, 1993. *An Introduction to Political Geography*. London and New York. Routledge. s.71.
- [27] Strauss, D. F. , 2009. *The Life of Jesus, Critically Examined*. New York. Cosimo Inc.
- [28] Twain, Mark,1870. *The Innocent Abroad*. Hartford Conn. American Publishing Company.
- [29] Yıldırım, Suat, 1998. *Kuran-Kerim ve Meali*. İstanbul.
- [30] Wrede, William, 1908. *Paul*. (Translated by Edward Lummis). American Theological Library Association.